

בס"ד. שיחת ש"פ ויצא, יו"ד כסלו, ה'תשי"ט.

בלתי מוגה

א. בשנת תרצ"ג¹, סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהציווי לשחרר את אדמו"ר האמצעי ובאופן שהיו מוכנים לשחררו בפועל, הי' ביום השבת, ואז עמד אדמו"ר האמצעי באמצע אמירת חסידות — המאמר ד"ה אתה אחד ושמך אחד. והשחרור בפועל הי' ביום ראשון.

עוד אמר אז כ"ק מו"ח אדמו"ר, שיש ספק אם גאולת אדמו"ר האמצעי היתה בשנת תקפ"ו או בשנת תקפ"ז². אבל, בהרשימה שמסר כ"ק מו"ח אדמו"ר³ איתא שהי' זה בשנת תקפ"ז.

וזהו גם מהטעמים לכך שחגיגת יו"ד כסלו לא נקבע ליו"ט כ"כ — כי, כשעמדו לחגוג את חגיגת יו"ד כסלו בשנה הבאה, הי' זה כבר לאחר הסתלקות אדמו"ר האמצעי, בט' כסלו תקפ"ח⁴.

ב. אודות אדמו"ר האמצעי — ידוע פתגם אדמו"ר מהר"ש (כפי שכבר נדפס⁵) שהבעש"ט והמגיד הם בבחי' הכתר, עתיק ואריך, אדמו"ר הזקן — חכמה, ואדמו"ר האמצעי — בינה.

ענין הבינה הוא — התרחבות בגלוי. ואכן רואים זאת במאמרי החסידות של אדמו"ר האמצעי, שהם בריבוי התרחבות והסברה. וכפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶, שבשנים הראשונות לנשיאותו של אדמו"ר האמצעי החיו החסידים את נפשם ("חסידים האָבן זיך אָפגעלעבט") בתורת החסידות.

— הי' אז אחד מגדולי החסידים שערער על התרחבות החסידות כו'. ואמר לו אדמו"ר האמצעי, שלהיותו יורש, יכול הוא ליטול מה שנתן

הרב. וראה גם סה"ש שם בהערה.
 (4) ראה תו"מ שם ע' ריא. קונטרס בד
 קודש שם. וראה גם סה"ש שם.
 (5) ראה שיחת יו"ד כסלו תש"ב בסופה
 (סה"ש תש"ב ריש ע' 19). וראה גם תו"מ
 חי"א ע' 36. וש"נ.
 (6) תו"מ — רשימת היומן שם ע' שסז.

(1) ראה רשימת ה"יומן" דכסלו תרצ"ג
 (נדפס בתו"מ — רשימת היומן ע' רצב).
 וראה גם שיחת אור ליום ועש"ק פ' ויצא,
 יו"ד כסלו תשי"ג ס"ב (תו"מ ח"ז ע' 191).
 (2) ראה רשימת היומן שם ריש ע' רצג.
 וש"נ.
 (3) ראה "התמים" ח"ב ע' פד. קונטרס בד
 קודש ע' 9 בהערה — ע"פ מסורה בבית

אדמו"ר הזקן!... וגם ענין זה שייך לספירת הבינה — שהרי דינין מתערין מינה⁷.

וכיון שענינו של אדמו"ר האמצעי הוא התרחבות החסידות, הרי מובן, שגם המאסר והגאולה היו בנוגע לענין זה:

כל הענינים שלמטה משתלשלים מענינם למעלה. ובנדו"ד, המאסר למטה הי' מצד הקטרוג למעלה, והגאולה למטה היתה מצד הנצחון והגאולה למעלה⁸.

ובמה התבטא הקטרוג והנצחון — בענין התרחבות החסידות, דהיינו, לא בנוגע לעצם ענין החסידות, אלא בנוגע להתרחבות החסידות. והרי מעלת ההתרחבות היא — שבמקורה היא למעלה יותר, וגם המשכתה היא עד למטה מטה, שכן, כאשר הענין אינו בא בהסברה ובריבוי אותיות, אין כל אחד יכול לתופסו, משא"כ כאשר הענין בא בהסברה כו', אזי יכול לתופסו אפילו פשוט שבפשוטים, עד ל"חוצה".

ג. וזהו גם שענין הטהרה ומקוה הם בספירת הבינה⁹:

אודות ענין הטהרה במקוה מרומז ברמב"ם¹⁰ ומפורש בחסידות¹¹ שטבילה אותיות "הביטל", והיינו, שצריך להתבטל ולהטביל את עצמו לגמרי ב"מי הדעת", ועד שאפילו אם רק שערות ראשו הם מחוץ למים לא נטהר¹², כיון שנראית עדיין מציאותו, ורק כאשר מתבטל לגמרי במים אזי נעשה טהור.

וענינו בעבודה — שמי שאינו יכול להתמודד ("איינקערן זיך") עם חומריותו וגסותו, אזי העצה היעוצה היא — לטבול את עצמו באותיות התורה והתפלה, להרבות באותיות התורה והתפלה, וללמוד תורה בשופי, ובפרט בלימוד חלק התורה שאינו נותן מקום לישות — שזוהי פנימיות התורה, "אילנא דחיי"¹³.

ועי"ז שיטבול עצמו בתורה, אזי יפטר מישותו כו' ויהי' טהור.

וזהו גם הפירוש בלשון חז"ל בנוגע לשיעור המים "שכל גופו עולה בהן"¹⁴ — שכל גופו מזדכך ומתעלה.

(10) הל' מקואות בסופן.

(11) סידור שם (קנט, סע"ד).

(12) ראה רמב"ם שם פ"א ה"ז.

(13) זח"ג קכד, ב (ברע"מ). וראה תניא

אגה"ק סכ"ו. ובכ"מ.

(14) עירובין ד, ב. וש"נ.

(7) ראה זח"ב קעה, ב. לקו"ת תוריע כג,

סע"ב. שה"ש כז, ב. וראה גם תו"מ ח"י"ב ע' 135. וש"נ.

(8) ראה גם תו"מ חכ"א ע' 208. וש"נ.

(9) ראה בארוכה סידור (עם דא"ח) כוונת

המקוה (קנו, א ואילך).

וענין זה נעשה דוקא ע"י הריבוי שבתורה — כדוגמת המקוה, שאין זה באופן שהמים הם כמדת גופו, אלא באופן שכל גופו מכוסה לגמרי במים, וגם מסביבו יש מים. וכמו"כ ברוחניות — שהעצה לענין הטהרה היא דוקא ע"י לימוד התורה בשופי, ללא הגבלות.

ועפ"ז מובנת השייכות דמקוה וטהרה לבינה — כי, מצד הריבוי וההתרחבות שבבינה, שלומד פנימיות התורה ללא הגבלות כלל, נעשה טהור.

וכאמור, שמי שאינו יכול להתמודד עם גסותו וחומריותו, עם הענינים הבלתי־רצויים, או אפילו עם עניני הרשות, אלא שאינם עניני קדושה שזהו ענינו של יהודי — אזי העצה היעוצה היא הטבילה בהריבוי וההתרחבות דבינה דוקא.

*

ד. באותה התוועדות סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפור נוסף¹⁵, שגם בו נזכר אודות אדמו"ר האמצעי:

הסיפור הוא אודות אחד מגדולי החסידים, ר' מיכעלע אָפּאַצ'קער, שהי' עוד אצל רבינו הזקן.

אצל ר' מיכעלע הי' הרשב"ץ, וממנו הלך לליובאַוויטש אל הצמח צדק. בלכתו לליובאַוויטש, שלח ר' מיכעלע על ידו פדיון להצ"צ, והזהירו שלא יקראנו. מצד סיבות שונות לא התאפק הרשב"ץ ופתח את הפדיון, ואח"כ סבל ("ער האָט געהאַט צוטאָן") בנוגע לבנו יחידו כו', מצד ענין הנ"ל.

כשהגיע הרשב"ץ לליובאַוויטש, בלילה קר, נכנס לבית־המדרש, והתיישב — לא במזרח, אלא במערב, בדרום או בצפון — להנפש מטורח הדרך. ויצא הגבאי של הצ"צ והכריז: מי הגיע מר' מיכעלע? — אבל רשב"ץ שהתנמנם, לא שמע. כעבור משך זמן יצא הגבאי עוד הפעם, והכריז: מי הביא משהו מר' מיכעלע? — וגם בפעם זו לא נענה הרשב"ץ. וכך הי' פעם שלישית וכו'. עד שלפתע התעורר רשב"ץ ונגש אל הגבאי. וצוהו הגבאי להכנס מיד אל הצ"צ.

כשנכנס הרשב"ץ אל הצ"צ נתבטל במציאות לגמרי ועמד "ככול עץ", עד שהצ"צ הוצרך ליטול מכיסו את הפדיון, באמרו: כשמביאים

(15) "יומן" הנ"ל — נדפס בתו"מ שם ע' רצ. וראה גם ס"ע שעח ואילך. וש"נ.

פדיון מר' מיכעלע [אינני זוכר בדיוק איך סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר — אם אמר ר' מיכעלע, או בלא ר'], צריכים למסרו מיד. הרשב"ץ, שנתבטל לגמרי, לא השיב מאומה, ונשאר לעמוד כבול עץ, עד שהצ"צ רמו שיכול ללכת, ויצא.

ואח"כ הכין את עצמו במשך ג' חדשים ליכנס ליחידות.

ובהקדמה לסיפור הנ"ל, סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שר' מיכעלע אמר: אצל הרבי — רבינו הזקן — הייתי מאלו ש"עיילי בלא בר"¹⁶. אצלו — אדמו"ר האמצעי — אינני יכול לעמוד תחת גג אחד. ואילו הוא שליט"א — הצמח צדק — אינני יכול לעמוד עמו על קורה אחת. כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ביאר את הדברים, אבל, כמובן, שזהו מצד ההוספה וההתרחבות מדור לדור, וכאמור לעיל שאצל אדמו"ר האמצעי התחיל ענין של התרחבות.

* * *

ה. על הפסוק¹⁷ "ויפרוץ האיש מאד מאד" — מבאר אדמו"ר האמצעי¹⁸ כפל הלשון "מאד מאד":

"מאד" — הו"ע הריבוי שבא מצד התחלקות הגבורות, היינו, גבורות עליונות דיצחק, כמו גבורות גשמים, שמצד הגבורות יורדים הגשמים טיפין טיפין בריבוי, וזהו גם שבכרכת יצחק נאמר¹⁹ "ויתן לך האלקים", בחי' הגבורה, שבחי' זו היא מקור הברכות לכל ישראל²⁰, וגם במתן-תורה נאמר²¹ "וידבר אלקים גו'", ובלשון חז"ל²² "מפי הגבורה שמענום", כיון שהגבורות הם מקור ההשפעה.

אמנם, הענין ד"מאד מאד" ב"פ — נעשה ע"י עבודת הבירורים שהיתה אצל יעקב, בחי' עולם התיקון, שע"ז מגיעים לדרגא נעלית יותר גם מהגבורות העליונות דיצחק, גבורות דתהו, ולמעלה גם מבחי' לבן, לובן העליון, ע"ש "שמלבין עוונותיהם של ישראל"²³, כדאיתא במדרש²⁴ "מאד יותר מאביו (יצחק) מאד יותר מלבן", והיינו, לפי ששרש התיקון הוא למעלה גם מתהו.

(16) לשון חז"ל — סנהדרין צז, ב (21) יתרו כ, א.
(ובפרש"י: נכנסים בלא רשות). (22) מכות כד, רע"א. וש"נ.
(17) פרשתנו ל, מג. (23) ראה ב"ר פ"ע, יו"ד. וראה גם יומא.
(18) ראה תו"ח וישלח לט, ד ואילך. עה, א.
(19) תולדות כז, כח. (24) מדרש שכל טוב — הובא בתו"ש
(20) ראה גם סידור (עם דא"ח) שער עה"פ (אות קלח).
התקיעות בסופו (רמז, ב).

וזוהו גם מ"ש²⁵ "טובה הארץ מאד מאד" — שזהו מצד עבודת הברורים בארץ שבע עממין לעשות ממנה "ארץ ישראל".

ו. והענין בזה:

אברהם — ש"כתוב בו²⁶ ואברהם כבד מאד, פעם אחת" (דלא כיעקב שכתוב בו ב"פ מאד)²⁷ — לא התעסק בעבודת הברורים, לברר הדברים הגשמיים שבעולם. וגם מה שמצינו באברהם הענין ד"הנפש אשר עשו בחרן"²⁸ — הרי ענין זה הי' רק בדרך עראי ולפי שעה, וזהו הטעם שאין אנו יודעים מה אירע ליוצאי חלציהם של הגרים שנתגיירו ע"י אברהם²⁹.

וכמו"כ יצחק — שהרי הי' עולה תמימה, ולא יצא מארץ ישראל (אף שהיתה עדיין קודם הברור)³⁰.

משא"כ יעקב — נאמר בו "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה"³¹:

בתחילה הי' יעקב בבאר שבע — אצל יצחק, אשר, גם בהיותו למטה בגוף הי' באותו מעמד ומצב כמו למעלה, שלכן גם בחייו נאמר "אלקי יצחק"³², אע"פ ש"אין הקב"ה מיחד שמו על הצדיקים בחייהם"³³. ולאחרי כן הי' י"ד שנה בבית מדרשם של שם ועבר, כפי שדרשו חז"ל³⁴ על הפסוק³⁵ "וישכב במקום ההוא", "באותו מקום שכב, אבל י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב בלילה, שהי' עוסק בתורה", ומובן גודל מעלת מדריגתו באותו זמן.

ולמרות זאת — הלך משם "חרנה", אשר, נוסף על ב' הפירושים שבזהר³⁶ אם קאי על מלכות או על עולמות בי"ע (כפי שנזכר בהמאמר³⁷), הרי זה קאי גם על "חרנה" כפשוטו — "חרון אף של מקום (בעולם)"³⁸, שזוהי המדריגה היותר תחתונה.

ובהיותו בחרן — עסק בברור החומריות כו', שזהו מ"ש³⁹ "ויהי

(32) שם, יג.	(25) שלח יד, ז.
(33) פרש"י שם לא, מב.	(26) לך לך יג, ב.
(34) פרש"י שם כח, יא.	(27) מדרש תנחומא קדמון מכ"י — הובא בתו"ש עה"פ (אות קלח).
(35) שם.	(28) שם יב, ה ובפרש"י.
(36) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי ריש פרשתנו (טז, ג ואילך. יז, ד ואילך).	(29) ראה גם לקו"ש ח"י ע' 89 ובהערה 14 שם. וש"נ.
(37) פ"ב (לעיל ס"ע 220 ואילך).	(30) ב"ר פס"ד, ג. פרש"י תולדות כו, ב.
(38) פרש"י ס"פ נח.	נתבאר בלקו"ש חט"ו ע' 200 ואילך.
(39) וישלח ל, ו.	(31) ריש פרשתנו.

לי שור וחמור וגו', ודוקא עי"ז נעשה הענין ד"ויפרוץ האיש מאד מאד", ב"פ מאד.

ז. וענינו בעבודה:

החילוק בין תורה למצוות הוא — שהתורה היא ברוחניות, והמצוות הם בגשמיות, כמו ציצית בצמר גשמי וכיו"ב.

והרי תכלית התורה היא בשביל המצוות, כמארז"ל⁴⁰ "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", ולעתיד לבוא יהי' "מעשה גדול"⁴¹ — שהמעלה בזה היא מצד בירור הגשמי.

ויתירה מזה — בבירור דברי הרשות, שזהו"ע נעלה יותר גם ממעשה המצוות⁴².

ח. וזוהי גם הוראה אלינו בענין השליחות:

ידוע שרבותינו נשיאינו היו שולחים שלוחים — כפי שהי' בימי אדמו"ר האמצעי, ששלח שלוחים לארץ הקודש, וכמסופר⁴³ שבתחילה לא רצו לנסוע, עד שהבטיח לשלוח להם את מאמרי החסידות, והי' שולח להם המאמרים בכתב יד קדשו. וזוהי הסיבה שבארץ ישראל נמצאו הרבה ביכלאך מתורתו של אדמו"ר האמצעי.

והנה, הסיבה לכך שלא רצו לנסוע היא — בגלל שעיי"ז יחסר להם בהענין ד"מאד" פעם אחת. ואעפ"כ שלחו אותם, לא רק לטובת המקום, אלא גם לטובת עצמם, כיון שעיי"ז מגיעים להעילוי דמאד מאד ב"פ.

וכן הוא גם בכל הדורות, עד לדור האחרון — שכאשר נוסעים בשליחות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא הדור, צריך לידע שאין זה רק לטובת המקום, אלא גם לטובת השלוחים, שעיי"ז נעשה אצלם הענין ד"ויפרוץ האיש מאד מאד", דהיינו פריצת כל הגדרים, שזהו ע"י הפצת החסידות בשופי.

וכהסיפור⁴⁴ אודות החסידים של אדמו"ר האמצעי, שבא' הלילות כשהי' מזג האויר טוב ("א גוטע פאגאדע"), חזרו המאמר חסידות בחוץ, ובינתיים התחיל לרדת גשם, וכאשר הבחינו שיצא גוי מבנין אחד, נכנסו ה"חוזרים" לשם להמשיך בחזרת המאמר, ואח"כ נודע שהי' זה מקום

(43) ראה "התמים" ח"ב ע' עט.

(40) קידושין מ, ב. וש"נ.

(44) ראה תו"מ — רשימת היומן שם ס"ע

(41) ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קצה. וש"נ.

(42) ראה גם תו"מ סה"מ כסלו ע' כג. שסז ואילך.

תמוז ע' צא. ועוד.

שאסור להכנס אליו, ובפרט לדברי תורה. ונתבלבלו החסידים מזה, ונכנסו לאדמו"ר האמצעי, ואדמו"ר האמצעי שחק ("הָאֵט זיך אויסגעלאַכט") מכל המאורע.

וזהו אמיתית הענין ד"ופרצת" — שאפילו הגדרים שיש להם לכאורה אחיזה בשלחן-ערוך, נפרצים גם הם!

* * *

ט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה פדה בשלום נפשי.

* * *

י. דובר אודות דברי הרמב"ם⁴⁵ ואדמו"ר הזקן⁴⁶ בהלכות שכירות ע"ד הלימוד ממ"ש ביעקב⁴⁷ "כי בכל כחי עבדתי את אביכן", שעיי"ז מקבלים השכר ד"ויפרוץ האיש מאד מאד", וההוראה בעבודה — הוגה עיי"כ אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש חכ"ה ע' 139 ואילך. ואח"כ אמר:

וזהו גם ההוראה לכאו"א שצריך לילך בשליחותו של נשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר — שאע"פ שבשביל זה צריך לצאת מבית מדרשם של שם ועבר, ולמעלה מזה, שצריך לצאת מד' אמותיו של יצחק, ולילך בריחוק מקום, עליו לדעת שאין זה רק לטובת המקום, אלא גם לטובתו הפרטית, כיון שעיי"ז נעשה אצלו העילוי ד"מאד מאד".

והענין בזה:

כשם שבנוגע להקב"ה מצינו שהעולמות העליונים הם באופן של ירידה מאור פניו ית'⁴⁸, ודוקא עיי' ירידת הנשמה למטה לעבוד עבודתה בבירור הגשמיות אזי לוקחים העצמות — כן הוא גם בצדיקים שדומים לבוראם⁴⁹.

וכיון שכן, צריך לידע, שכאשר נמצאים כאן, לא לוקחים עדיין את העצם של הרבי; את העצם של הרבי לוקחים כאשר הולכים בשליחותו, ודוקא למקום רחוק, וכפי שכבר דובר כמ"פ⁵⁰, שיחד עם השלוחים הולך העצם של הרבי.

(49) רות רבה פ"ד, ג. וראה ב"ר פס"ז, ח.

(45) הלי' שכירות בסופן.

(46) חלק חו"מ הלי' שאלה ושכירות ועוד.

(50) ראה תו"מ ח"א ריש ע' 138. ח"ב ע' 26. לעיל ע' 187. ועוד.

(47) פרשתנו לא, ו.

(48) תניא רפ"ו.

ולכן צריך לעשות זאת לא רק מצד קבלת עול, אלא בשמחה, וכפי שמצינו ביעקב: "וישא יעקב רגליו"⁵¹, שהלך בשמחה⁵².

וההסברה בזה:

לכאורה, מהי השמחה? — הרי הוא הולך מד' אמותיו של יצחק, ומבית מדרשם של שם ועבר?!!

ואפילו כאשר בלכתו בדרך ראה את המרכבה, כמ"ש⁵³ "והנה סולם מוצב ארצה גו' מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", ואיתא במדרשי חז"ל⁵⁴ שהיו "רואין פניו של יעקב ואומרים זה הפנים .. שבכסא הכבוד", שהו"ע ראיית "מעשה מרכבה", פנימיות התורה — הרי הולך הוא משם ל"חרון אף של עולם", וא"כ, מה מקום לשמחה?

אך הענין הוא — שבידעו שדוקא עי"ז לוקח הוא את העצמות, הנה מזה היא השמחה.

ולכן צריכה להיות העבודה מתוך שמחה וחיות, ובכל כחו (כנ"ל בארוכה), ואז ישנה ההבטחה שנוטל שכרו אף בעולם הזה, בענינים הגשמיים שלו ושל בני ביתו.

(51) פרשתנו כט, א.

(53) פרשתנו כח, יב.

(52) ראה ב"ר פ"ע, ח. הובא בפרש"י

(54) פדר"א פל"ה. וראה חולין צא, ב

ובפרש"י.

עה"פ.